

עין משפט
נר מצוה

ה א מיי פֿיר מהל' אשות הלא' סמג עשין מח טושי"ע אה"ע ס' מב סעי' א':

ו ב מיי פֿיר מהל' מחוסרי כפרה הליב':
ג [מיי פֿיר מהל' אסורי ביאה הלכה א טושי"ע י"ד ס' קבג סעי' א']:
ד ד מיי פֿיר מהל' מעשר שני הליב' ופֿיר מהל' שמיטה יוצל הליב' [טושי"ע י"ד ס' שלא סעי' קטן]:

מוסף רש"י

דמועטה אין שלא מדעטה לא. והלכה ויהיה לא'ס אחר (דברים כז) מדעטה משמע יבמות יט'. דענין דעת המקנה (לקטו סד.). משיבת נפש. משיבתו מדרבי מיתה לדרכי חיים (תהלים יט. מ). שדרבו של איש לחור על אשה. אדם פני נפקד ומחור עד שנושא (נדה לא.).

דורבא דמיכלא ויתריא וטעינת משוי יתר מדלי וכל הדרכים האמורים כאן מציאים לירי זביה. (נדר סח.). אתרובא שוה לאילן בגי' דרביס. ולן אחר חנטה לענין ערלה ורבעי ופגיעות (ר"ה יד:) לערלה שנוה' זו כאילן, וכן רבעי נוהג זו, ולפגיעות דאלינן ביה לענין פגיעות בתר חנטה (סוכה יט.). ולידרי בדרך אחר. שנשבע לטעמו עשורו, שס' חנטה בטרם ונקטתו בשלישית, מתעשר כדת שנה שלישית כירק, לפי שאף הוא דרכו ליגדל על כל מים (ר"ה יד.). שס' חנט בגטת שניה, שמתעשרתה מעשר ראשון ומעשר שני, ונקטו בשלישית לשמיטה, שמתעשרותה מעשר ראשון ומעשר עני, מתעשר כין מעשר שלישית, ואילו שאר אילנות שחנטו פירותיהן בשניה ונקטן בשלישית, מתעשרין כדון שניה.

ולענין מעשר השו' אחריו ירק, דמעשר פירות האילן וירקות דרבעין ומעשר גורן ויקב דאורייתא, ובגורן ויקב יליפין צרי"ה (גי:) שמתעשר אחר השנה שהביאו שליש מקרא', ואסמכו רבנן מעשר דבריהם אגורין ויקב, מה גורן ויקב מיוחדים שגולים על רוב מים, דהיינו מי גשמים, ומתעשרין לשנה ששנה, אף כל הגדילין על רוב מים כגון פירות האילן, מתעשרין לשנה ששנה, ויאלו ירקות שגדילין על כל מים שמתעשרים לשנה הלאה, ואתרובא נמי גדל על כל מים כירק (סוכה ט.).

תוב' ר"י הזקן

דאורייתא. דכתיב לשון קנין בכסף. ודא דתנן בשבעה וכו'. בובין פרק [ב מ"ב] היא שנויה.

ב:

א' נמי שדות בבסף יקנו. והא דלא מיימי קנין שנכתב בתורה מכסף מתקנו (ויקרא כה) משום דבעי לאתויי קנין דשדה וקשה א"כ ה"ל לאתויי השדה אשר קנה אצרהס וי"ל דמההיא ליכא למידק דליכא למימר השדה אשר קנה אצרהס בחוקה או בטטרא' דהא לא כתיב השדה אשר קנה בכסף: **דאסר לה אב"ע** כהקדש. והרי את מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם בשבילי כמו (נדרים ד' מה). הרי הן מקודשין לשמים להיות לשמים^ב ופשטא דמילתא מקודשת לי מיוחדת לי ומזומנת לי^ג ומיהו אס היה אומר טלית זו מקודש לי אין נראה שיעיל^ד דגבי אשה צמה דמתיחדת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בכרך וטלית לא שייך למימר הכי:

א' תנא קונה ה"א בע"ב. ואע"ג דמני האיש מקדש דמשמע בע"כ היינו משום דכבר אשמועינן הכא דבע"כ לא והא דקתני היצמה נקנית ולא קתני היצס קונה^ה בע"כ^ו אידי דקתני האשה נקנית מני נמי סיפא היצמה נקנית דנקית משמע מדעטה ומשמע בע"כ':

ליתני שלשה. פירוש משום דכל התורה כולה בלשון זכר נאמרה: **קשו קראי** אהרדי. אע"ג דמצינו כמה דברים שנקראים בלשון זכר ונקבד דכתיב (יחזקאל ז) **יד** שולחה אלי והנה זו מגילת ספר וכן השמש צאה (בראשית טו) השמש שצבה (שם דף מה). הלכה חמורין (ג) וכן בלשון חכמים מצינו (שבת דף כה.) גבי נר שבכתה אין זקוק לה נר יא' (שם יט) המחנה האחת והכרו (שם שבת דף מה). הלכה חמורין טרפון (סנהדרין דף לג.) השוכר את החמור והצריקה והוליכה צהר^ט לשון את החמור עד שמה החמור (כמוצא דף עו.) וכהנה רבות מיהו היכא דליכא לשוניו משינין ובקראי נמי יט שום דרשה אי נמי לפי שראה המשניות שצינו לשונם אחרי שני הפסוקים היה רוצה לתת בהם טעם ודקדוק עליהם: **הבא** דבתורה **קאי** ותורה איקרי לשון נקבה. וא"ת מלחמה נמי איקרי לשון נקבה דכתיב (שמואל א ג) ותכבד המלחמה אל שאלו ותוסף (עוד) המלחמה (שם יט) ועוד כי היכי דקאמר דרכו של איש לעשות מלחמה ולא אשה ה"ג דרכו של איש ללמוד תורה ולא אשה וי"ל

דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי דרכס לעשות המלחמה: [מפני מה אמרה תורה בי יקח וכו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב כי תלקח דמשמע מדעטה] ת"י:

אתרובג שוה **לאיץ** בג' דרביס. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשציעית דלענין שציעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק וא"ת השתא משמע דרבעי נוהג באתרובג א"כ קשה מהכא למ"ד מני כרס רבעי צריש כיצד מצרכין (ברכות דף לה.)

דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרס רבעי כל היכא דמני למתני והיכא דל"מ למתני לא^א פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דמאז צר מההיא דאתרובג איכא פלוגתא דתנאי בדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לקסום המשניות דסוף מנ' מעשר שני ובשאר דוכותין אי כמאן דסבר (בבכות דף לה.) נטע רבעי אי כמאן דסבר (שם) כרס רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דמני כרס רבעי מודה בשאר אילנות דמדדצנן נוהג והכא מדדצנן קאמר ויש לנו נפקותא בדצר דלי פליגי דמאן דמני כרס רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדדצנן ואמרו (שבת דף קנט.) כל המיקל בחרץ הלכה כמותו בחוזה לארץ וא"כ עכשיו בחו"ל אין דין רבעי נוהג באלילות ואי מדדצנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה בחו"ל דרבעי נוהג מדדצנן ומה שפי' בקונטרס לשציעית אזלינן בתר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דצירק אזלינן בתר לקיטה לענין שציעית ולא דק דצמנ' שציעית (פ"ט מ"א) דקתני כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דצפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא: א^ב) מני איפכא ומירץ דצההיא דמנ' שציעית חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדין שציעית או אחר הציצור לאכילה כדמפרשינן צירושלמי^א דכל ירק אמה יכול לעמוד עליו בין חדש בין יסן אבל ספיחי כרוב שדרכו^ב לגדל אמהות אמהות ויש עלין שהם גדלים בשציעית ושמה יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האמהות לקחמי וההוא דמקום שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשציעית ואליצא דרבי עקיבא^ב דדריש וכי

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

וניסני הכא **האיש** קונה. כי היכי דמני בלישנא דרבנן האיש מקדש: **וניסני**. הכא האיש קונה בג' דרכים: **ומקנה**. אותה לעצמה בשתי דרכים: ומשני **משום דליכא**. בהנהו ז' דרכים מיתת הצעל: **בזדקים** **אם הוצ**. במאכלל ובמשתה בחולו צמשא צקפילה ומראה והרהור

שמה מחמת אחד מהן ראה ואנוס הוא וטהור דלחמנא אומר (ויקרא טו) מצשרו מאיליו ולא מחמת אונס והאשה צאונס נמי מטמאה כדאמר צפ' צנות כותים (נדה דף לו:) כשהוא אומר כי יוצו זוג דמה הרי אונס אמור: ופרכינן **מ"ט פני** **שלש**. משום דרכים קאלמרת: **ליסני דברים** **וניסני שלש**. כי אורחא דגמרא: **וסני פרכי משום חדא**. בתמיהה שינה לשון כסף ושטר משום ביאה היה לו לילך אחרי הרוז: **הא מני**. דמני לשון דרך בקדושי אשה ר"ש היא דאמר אורחא דלרעה שייך צהו: **אצידי**. אחת מללעותיו: **בג' דרכים**.

ערלה ורבעי נוהג זו כאילן ולענין שציעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא אחר לקיטה כירק: **ולירק צידך אחד**. שצשעת לקיטתו עישורו שאין הולכין זו לענין מעשרות אחר חנטה כשאר אילנות אלא אחר שנה שנלקט זו כירק כדמפרש טעמיה לקמן. המעשרות משתנות כסדר השנים שנה ראשונה של שמיטה מעשר ראשון ושני וכן בשניה אבל שלשית מעשר לראשון ומעשר עני ואס חנט בשניה ונלקט בשלישית בשאר אילנות אחר חנטה ובאתרובג אחר לקיטה כירק:

התם

בלשון נקבה התם דלגבי איש קאי דדרכו של איש ליברק ואין דרכה של אשה ליברק דהא יאשה נמי^א באונס מיטמאה תני לשון זכר מ"ט תני שלש משום דרכים ניתני דברים וניתני שלשה משום דקבעי למיתני ביאה וביאה איקרי דרך דכתיב^ב ודרך גבר בעלמה כן דרך אשה מנאפת הא תינח ביאה כסף ושטר מאי איכא למימר משום ביאה ותני תרתי אמו חדא הנך נמי צורך ביאה נינהו ואב"א הא מני ר"ש היא דתניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה^ב כי יקח איש אשה ולא כתב כי יתלקח אשה לאיש "מפני שדרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש משל לאדם שאברה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחוזר על אבידתו והא דתנן^ג ב'ו' דרכים בודקין את הזב למיתני דברים התם הא קמ"ל דדרבא דמיכלא יתירא לאתויי לירי זביה ודרבא דמישתיא יתירא לאתויי לירי זביה והא דתנן^ד אתרובג שוה לאילן בג' דרכים ליתני דברים משום דבעינן^ה מתני סיפא ולירק בדרך אחד סיפא נמי ניתני דבר התם

דלא דמי דהכא בתורה גופיה קאי דקרי דרכס לעשות המלחמה: [מפני מה אמרה תורה בי יקח וכו'. פי' דמשמע בע"כ ולא כתיב כי תלקח דמשמע מדעטה] ת"י:

אתרובג שוה **לאיץ** בג' דרביס. פי' בקונטרס לערלה ולרבעי ולשציעית דלענין שציעית הולכין בפירותיו אחר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק וא"ת השתא משמע דרבעי נוהג באתרובג א"כ קשה מהכא למ"ד מני כרס רבעי צריש כיצד מצרכין (ברכות דף לה.)

דמשמע דאין רבעי נוהג בשאר אילנות וי"ל דה"ק כרס רבעי כל היכא דמני למתני והיכא דל"מ למתני לא^א פליגי עליה דלא פליגי התם לומר שלא יסבור שום תנא נטע רבעי דמאז צר מההיא דאתרובג איכא פלוגתא דתנאי בדיא בשום מקום ולא נחלקו אלא לקסום המשניות דסוף מנ' מעשר שני ובשאר דוכותין אי כמאן דסבר (בבכות דף לה.) נטע רבעי אי כמאן דסבר (שם) כרס רבעי לידע כמאן הלכתא וי"מ דאפי' מאן דמני כרס רבעי מודה בשאר אילנות דמדדצנן נוהג והכא מדדצנן קאמר ויש לנו נפקותא בדצר דלי פליגי דמאן דמני כרס רבעי דוקא אבל בנטע אין רבעי כלל אפילו מדדצנן ואמרו (שבת דף קנט.) כל המיקל בחרץ הלכה כמותו בחוזה לארץ וא"כ עכשיו בחו"ל אין דין רבעי נוהג באלילות ואי מדדצנן כ"ע מודו דנוהג בשאר אילנות ה"ה בחו"ל דרבעי נוהג מדדצנן ומה שפי' בקונטרס לשציעית אזלינן בתר חנטה כאילן ולא בתר לקיטה כירק משמע מתוך פירושו דצירק אזלינן בתר לקיטה לענין שציעית ולא דק דצמנ' שציעית (פ"ט מ"א) דקתני כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב והקשה רבינו נסים דצפרק מקום שנהגו (פסחים דף נא: א^ב) מני איפכא ומירץ דצההיא דמנ' שציעית חוץ מספיחי כרוב שהם אסורין לסחורה כדיון שציעית או אחר הציצור לאכילה כדמפרשינן צירושלמי^א דכל ירק אמה יכול לעמוד עליו בין חדש בין יסן אבל ספיחי כרוב שדרכו^ב לגדל אמהות אמהות ויש עלין שהם גדלים בשציעית ושמה יקח מן העלין שהן אסורין ויאמר מן האמהות לקחמי וההוא דמקום שנהגו (שם) דקתני כל הספיחים אסורים מיירי בספיחים שגדלו בשציעית ואליצא דרבי עקיבא^ב דדריש וכי

מאחר

מסורת הש"ס

א) כתובות פכ: [וש"נ] בימות לל, ז) וי"ל רש"י ביצמות יט: ד"ה קדושין דעלמא והלכה ויהיה לאס אחר מדעטה משמע וע"ע רש"י לקמן מז. ד"ה קדושין דלמעטה דנענין דעת המקנה, א) ז)ל דתנן, ד) וינין פ"ב מ"ב מזיר סה: א) ס) [נכתי": אשה צאונס נמי מיטמא, וכל"ל (יעב"ץ, א) ס"א מקת, ז) נדה לא: ח) מזיר סה: ונין פ"ב מ"ב, ט) ר"ה יד: סוכה נט: בטררים פ"ב מ"י, י) [נכתי": דנענ, דפ"ס"ר: דנבא, ס) [לקמן פליג וכן בסמוך, ז) ונאס ד"ה כל, ט) [שציעית פ"ט ה"א, ע) [נכפ"ר: שדרכין, פ) [נכפסחים שם,]

תורה אור השלם

- שדות בבסף יקנו וכתוב בספר יוחזום והעד עדים בארץ בגמון ובסיבני ירושלם ובצרי יהודה ובצרי יהר ובצרי השפלה ובצרי הגלבוי באש אֵת שבוקום גאם יי: ירימיהו לב מד
- וההקדשה אתהם את החקיק ואת התורת והדודקת לקם את הדרך ילבו בה ואת המעשה אשר יעשו:
- יתן יי את איבקיך והקמים עלקיך נגפיים לקנין בדרך אחד יצאו אלקיך ובשבעה דרכים יניסו לקנין:

- דברים כח ז
- תורת יי תמימה משיבת נפש עדות יי נאמנה מחברתי פתי: תהלים טו ח
- דרך הושר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אגיה בלב ים ודרך גבר בעלמה: כן דרך אשה מנאפת אכלה וקחתה פיה ואמרה לא פעלתי און: משילי ל יט - כ
- פי יקח איש אשה ובא אלקיך ושנאנא:

דברים כב יג

מוסף תוספות

- וכסף השדה לא בא אלא לפרוען. ריטב"א.
- פי' כגון קדשי קדשים שמוחזרים לכהנים שבוכרי כהנה ואסור לזולתן וכו' אף אישה זו כיון שנתקדשה הותרה לבעלה ובאסרת לאחרים. הרמ"ה מובא בתוס' הלא"ש. ג. כמו וקדשתם היום ומחר דמתרגמין ותומנינון. מוס' הלא"ש. ד. דלא הוי מפרשינן ליה שיהא אסור בהקדש לכל להיות לי. שם. (ועי' מור"א סימן קמח).
- אע"ג דבע"כ מביבס לה. מוס' הלא"ש. ו. והא דתני האשה נקנית דמשמע נמי בע"כ י"ל דקונה משמע ודאי בע"כ אבל נקינת משמע בין מדעתה בין בע"כ ותפשת מועט תפשת. רשב"א. וועי' ריטב"א.) דתלקח משמע שתומין עצמה ותתרגבה בכך דומיא דניקנית.

דמתני אבל כי יקח משמע אפי' בע"כ כעין האיש קונה. רשב"א.